

DZIĘKOWAĆ (845) *vb impf*

dziękować (782), **dziekować** (20), *dziękować a. dziekować* (43); *dziękować* : *dziękować* *OpecŻyw* (25 : 3), *BielŻyw* (2 : 1), *WróbŻolt* (1 : 1), *RejPs* (14 : 1), *SeklKat* (9 : 9), *MurzHist* (5 : 1), *MurzNT* (4 : 1), *LubPs* (14 : 1), *KrowObr* (15 : 1), *WujNT* (51 : 1).

o oraz a jasne; w *dziękować* e jasne.

inf *dziękować* (124). ◇ *praes 1 sg* *dziękuję* (179). ◇ *2 sg* *dziękujesz* (5). ◇ *3 sg* *dziękuje* (78). ◇ *1 pl* *dziękujemy* (36), *dziękuj(e)m* (13), *dziękujim* (3); -emy *BierRaj*, *BierEz*, *OpecŻyw*, *Diar*, *KrowObr* (3), *Leop* (2), *BibRadz* (2), *BielKron*, *OrzQuin* (3), *RejAp*, *WujJud* (2), *NiemObr*, *ArtKanc* (3), *GórnRozm*, *KochFrag*, *LatHar* (4), *WujNT* (4); -(e)m *SeklKat* (4), *RejKup*, *SkarŻyw*; -im *RejJóz*; -emy : -(e)m : -im *LibLeg* (1 : 4 : -), *ZapKościer* (2 : 1 : 2), *SkarKaz* (1 : 2 : -); ~ -em- (45), -em- (4); -em- : -em- *SeklKat* (3 : 1), *OrzQuin* (2 : 1), *ZapKościer* (1 : 2). ~ -e- (4), -(e)- (45). ◇ *3 pl* *dziękują* (32). ◇ *praet 1 sg m* *dziękował(e)m* (1). ◇ *2 sg m* -ś *dziękow(a)ł* (1). ◇ *3 sg m* *dziękował* (72) [*w tym 2 r. błędne znakowanie*], *dziękował* *jest* (1) *RejPos*, *f* *dziękowała* (13). ◇ *1 pl m pers* *dziękowali(s)my*, -(s)my *dziękowali* (4). ◇ *3 pl m pers* *dziękowali* (19). *subst* *dziękowały* (1). ◇ *fut 1 sg m* *będę dziękował* (5) *LibLeg*, *RejFig*, *KochPs* (2), *KochFrag*, *dziękować* *będę* (2) *KochPs*, *GrabowSet*. ◇ *2 sg m* *będziesz dziękow(a)ł* (2) *FalZioł*, *LibLeg*, *będziesz dziękować* (1) *BierEz*, *f* *będziesz dziękowała* (2) [*w tym 1 r. błędne znakowanie*]. ◇ *3 sg m* *będzie dziękował* (3) *LibLeg*, *KuczKat*, *KochPs*, *dziękować* *będzie* (2) *MurzHist*, *CzechRozm*, *f* *będzie dziękowała* (1). ◇ *1 pl m pers* *będziemy dziękować* (1) *PaxLiz*, *dziękować* *będziemy* (1) *OrzRozm*, *będziem dziękować* (1) *BielKron*. ◇ *2 pl m pers* *będziecie dziękować* (1). ◇ *3 pl m pers* *będą dziękować* (2), *dziękować* *będą* (1) *RejZwierc* (2 : 1). ◇ *2 du* *dziękować* *będzieta* (1) *BielKom* G6. ◇ *imp 1 sg* *niech dziękuję* (1). ◇ *2 sg* *dziękuj* (40). ◇ *3 sg* *niech(aj) dziękuje* (3). ◇ *1 pl* *dziękujmy* (18). ◇ *2 pl* *dziękujcie* (9). ◇ *3 pl* *niech dziękują* (3). ◇ *con 1 sg m* *bych dziękował* (1) *RejPs*. ◇ *2 sg m* *byś dziękował* (5) *KrowObr* (2), *RejZwierc*, *ArtKanc*, *LatHar*, *by* *dziękował* (1) *BiałKat*, *f* *byś dziękowała* (2) *RejJóz*, *GosłCast*. ◇ *3 sg m* *by(le) dziękował* (9). ◇ *1 pl m pers* *by(s)my dziękowali* (5) *SeklKat* (2), *Leop*, *ArtKanc* (2), *bychmy dziękowali* (4) *LubPs* (2), *RejPos*, *LatHar*. ◇ *3 pl m pers* *by dziękowali* (12) [*w tym 1 r. błędne znakowanie*]. ◇ *impers praet* *dziękowano* (1). ◇ *fut* *będzie dziękowano* (1). ◇ *con* *by dziękowano* (1). ◇ *part praes act* *dziękując* (121).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI(XVIII) – XIX w.*

1. *Wyrażać wdzięczność, składać podziękowanie; gratias agere Mącz, Calag, Cn; grates a. gratiam habere a. reddere Mącz, Cn; persolvere a. scribere grates Mącz; facere gratiam Cn* (813) : *OpecŻyw* 87v; a tako od łamey panny to uylzło y zapozdrouyenye odpouyedayaczy dzyąkuymy mouyącz dzyąky bogu *PatKaz III* 149v; Rachel takież żona iego dziękuie przypominaiącz też y dziatki swoie *RejJóz* A5v; *RejKup* d2, f6v, p4v; Ieslibyś też z niełáfki/ ná lewo fzacował/ Małz pápir nápiřz lepiey/ ią będę dziękował. *RejFig* Ee4; Y [*myszka*] przegryzłá mu sídło/ Lewek iął dzyękowác *RejZwierc* 120v; Cefarz po Niemiecku dziękował habdanck/ od thegoż czáfu ten herb zową habdánck *BielKron* 352, 19, 232v, 260v; *Gratias ingentes agere*, Wielmi dziękowác. *Mącz* 170b, 6a, 148d, 226a, 401c; *HistRzym* 28v; *Wiem tu pánie ná vlicy/ Iefzcze práwe dwie dziewicy/ Táláráby nie żáłowác/ Pewnie będziecie dziękowác. RejZwierc* 236, 84; *HistHel* B3; *Calag* 110b; *SkarŻyw* 462; *WisznTr* 3; *ActReg*

47, 84; Iełli ią z dżięką pożywam: czemuż mam być bluźnion zá to iż dżiękuię [*quod gratias ago*]? *WujNT* 1.*Cor* 10/30, 1.*Cor* 14/17; *PaxLiz* E4v.

dziękować komu, czemu [w tym: *komu, czemu z czego* (21), *komu za co* (70)] (180): takoć chcę folgować/ Iż mi też będziefz dżiękować. *BierEz* D3, Cv, D2, E2v, F2v, H4 (9); *OpecŻyw* 88 [2 r.], 133v, 150, [155], 158v (8); *ForCnR* B3, B4v, C; *FalZioł* [‡]; Theż ze threch [!] rzeczy dżiękował łzczelciu, to ielt, iż człowiekiem był á niebełthią że mężem á nie żoną, iż litteratem á nielaykem *BielŻyw* 4; *BierRozm* 4, 23; *LibLeg* 7/8v, 31v, 103, 10/153v, 155v (15); *LudWież* A2; Sama bys mi dżiękowała bys łie obaczyła *RejJóz* F4v, A6, I8v, Lv, L3, Q2 (7); *RejKup* f6v, f8, Tv; *MurzHist* A4, T4; *KromRozm II* e2v; *Diar* 40; *DiarDop* 110, 115; *BielKom* Fv, G5v; *LubPs* A5v; *GroicPorz* i3v; *KrowObr* 75v; *RejFig* Bb2v; *RejZwierz* 25v; *OrzRozm* E4, Iv, P4v; *BielKron* 6, 69, 70v, 72v, 10 7 V (25); Is tibi apud me gratias egit. Dżiękowałci przede mną. *Mącz* 13b; Aby yemu tylko łámemu zá to dżiękowano. *Mącz* 436a, 72a, 78c, 116b, 124b, 149a (9); *OrzQuin* E2, E3, M, O2, Y; *RejAp* [Ff5]; *GórnDworz* A3, L4, S8, V, Bb6; *HistRzym* 15, 23; *BiałKat* 223v, 386; *HistLan* A4, Ev; *RejZwierc* 44v, 78v, 79v, 101 [3 r.], 194v; *BietSpr* 46v; *BiałKaz* L, Lv; *StryjWjaz* B, Cv; *CzechRozm* 145v, 171, 205v, 206, 212v (7); y dżiękować oney nierządnicy zá náukę pocźnie. *SkarŻyw* 118, 172, 306, 470, 483, 553 (8); *StryjKron* 122, 617; *CzechEpPorz* *; *KochFr* 82; *KochSz* A2v; *WerGośc* 250; *PudłFr* 41; *GórnRozm* C; *KochProp* 8; *ActReg* 6, 63, 65, 113, 114 (7); *KochPij* C4; *KochFrag* 49; *OrzJan* 67; *WyprPl* B2v [2 r.]; *WujNT Luc* 17/9, *Rom* 16/4, s. 690; *SarnStat* 314, 834, [1316]; *SkarKaz* 314a, 382a, 422a; *CiekPotr* 39, 52; Pámieťayze pry dołtániefzli mi łię ielzće raz w zęby/ niedżiękuiąc zá cię nikomu zemknęć koźufzká. *CzahTr* K4; *KlonFlis* H5. Cf *dziękować komu przez co*.

dziękować komu przez co (2): *BielKron* 125; Scribere gratias alicui, Dżiękować komu przes łift. *Mącz* 148d.

dziękować od kogo [= w czyimś imieniu] (3): od ktorych [połtów] dżiękował Máfzáltek choćia go o to nie prołili *BielKron* 435, 413v, 435.

dziękować u kogo za co (1): gdzye ya y za tho v K. M. bedę dzyękował *LibLeg* 10/62v.

dziękować z czego (22): Rzekł ezop/ dżiękuięc z przyczynj *BierEz* D2, E2v, H4, Q, Q4; *OpecŻyw* 88, [155]; Milij towarzylze/ widzę iłże ku mnie mácie ołobną łalkę s cego iá wám dżiękuię *ForCnR* B3, B4v; *BielŻyw* 4; *BierRozm* A; dziekvyem ye^{go} M. m. łtey wiłłokiey łalky *LibLeg* 11/10v, 10/155v; *LudWież* A2; *RejJóz* Lv, L3, Q2v; *BielKron* 116v, 233; *HistRzym* 15, 23. Cf *Ze zdaniem dopełnieniowym*.

dziękować za co (112), *za kogo* (1): Zá dobrą wołá dżiękował. *BierEz* N3, F2v; *FalZioł* [‡]; *LibLeg* 7/31v, 103, 11/11, 32av, 61v (8); Ruben dżiękuię za miłofierdzie *RejJóz* P, A6, I8v, K; *RejKup* g7v; *MurzHist* T4; *Diar* 40; *BielKom* G5v; *LubPs* A5v; *GroicPorz* i3v, bb3; *OrzRozm* E4; Zátym Cefarz zá tę przychyłność chuc y dobrą wołá/ przeciw łobie y synowi łwemu wyłoce dżiękował *BielKron* 330v, 72v, 115v, 147v, 245, 396v (10); *Mącz* 72a, 78c, 124b, 436a; *OrzQuin* M, O2, Y; *RejAp* [Ff5]; *GórnDworz* A3, L4, S8, Bb6; *BiałKat* 223v, 386; *RejZwierc* Bv, 44v, 78v, 95v, 100v (7); *BiałKaz* L; *StryjWjaz* B; *CzechRozm* 122, 145v, 212v, 223v, 224; *ModrzBazBud* II6; y práwie go żegnác pocźał/ z wielkim płácźem: zá náukę y łkárby duchowne dżiękuiąc. *SkarŻyw* 74, 118, 172, 306, 373, 553; *StryjKron* 617, 682; *CzechEpPorz* *; *WerGośc* 250; *KochProp* 8; *ActReg* 6, 63, 65, 113, 114 [2 r.] (7);

KochFrag 49; *OrzJan* 67; *WyprPl* B2v; *SarnStat* 314, 421, 834, [1316]; *SkarKaz* 382a; *CiekPotr* 39, 52; *CzahTr* K4. Cf *dziękować u kogo za co, Ze zdaniem dopełnieniowym, »nie ma(m) zacz dziękować«, »za dobrodziejstwa dziękować«.*

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikami: za to (15), z tego (1); iż(e) (26), ie (22), co (4)] (52): BierEz Cv, H4v; *OpecŻyw* 88, 158v; *Dziekvye* tesz *Krol* ye⁸⁰ m. polsky pan moy yz go V. C. m. przes posla swego nawiedzycz raczil *LibLeg* 11/32, 7/8v, 10/153v, 11/23, 32v; *RejKup* f8; *KromRozm II* e2v; *Diar* 57; *DiarDop* 110, 115; Będzyelz potym dzyękowała/ Ześ diŕciplinę późnáła. *BielKom* E4, Fv; *KrowObr* 75v; *OrzRozm* P4v; przynioŕł mu [*Achaz*] wielkie dáry pobrawŕzy ŕkárby s koŕcioła Bożego/ dárował go y dzyękował że go wyzwolił od iego nieprzyacioł. *BielKron* 88v, 70v, 108, 125, 196, 199 (13); *Mącz* 149a; *OrzQuin* E2, E3; *GórnDworz* V; *HistLan* Ev; *RejZwierc* 79v; *BielSpr* 46v; *StryjWjaz* Cv; *SkarŻyw* 384, 470, 483, 572; *StryjKron* 122; *KochFr* 82; A choć koŕztowna Mátká iuż fie precz vďála/ Przedfię zemną dzyękuie żeś iá tak chowała *WisznTr* 3; *GórnRozm* C; *ActReg* 168; *WujNT Luc* 17/9, s. 690; *SkarKaz* 422a; *Stofuy* myŕli do tego/ byŕ vżyc vmiála/ Co od ŕczęŕcia odbierałz/ zá to dzyękowała. *GosłCast* 37.

W przeciwstawieniach: »łajać i dziękować« (4): Są teŕ dobrodziejŕtwá co zá nię łaiá y dzyękuia. *RejZwierc* Bv, 100v, 101 marg, Aaa 3v.

W charakterystycznych połączeniach: dziękować barzo (10), z chuciá, dobrze, gŕęboko, okwicie, pokornie (4), w pokorze, szyroko, wielce (2), wielmi, więcej (2), wysoce (2), zawždy.

Frazy: »dziękując« (1): Et Macte obsoletum, *Dzyękuyc* miey czeŕć y chwałę/ Czołem zá czeŕć bywa teŕ mówiono *Mącz* 203b.

»nie ma(m) zacz dziękować« [w tym: komu (1)] (3): (did) *Piekarz* za zŕy wykład ŕnu łaiie y nie wierzy (-) Iá nie mam zacz dziękować po diable mi tuŕzy *RejJóz* K; *Zech* my [!] mu [*ojcu*] wiecznie nieprawi nie ma zacz dziękować *RejJóz* P2; *Niemam* ci zacz dzyękowác/ móy miŕy doktorze/ Ześ mię łámęgo z goŕcmi zoŕtáwił w komorze *KochFr* 82.

Zwroty: »za dobrodziejstwa dziękować« [szyk zmienny] (4): *OpecŻyw* 150; Aza przeŕzŕę dobrodziejŕtwá pokornie dzyękuim *RejJóz* N8v; *OrzRozm* Iv; *SkarŻyw* 575.

»dziękować słowy« = agere gratias *Mącz* [szyk zmienny] (3): *BielKom* F4; od *Cefárzá* [...] *Piotr* *Motá* *Hifzpan*/ ácz krotkimi ále węŕłowátymi ŕłowy dzyękował. *BielKron* 413v; 148d.

Szereg: »dziękować i błogosławić« (2): *Iakob* dzyękuie y błogofławi *krolowi* *RejJóz* Q2; *BielKron* 69.

Przen: Być wdzięcznym, zawdzięczać; być zadowolonym, cieszyć się z czego (7) :

dziękować czemu (4): *Dzyęku* ofŕe ŕwey proŕtoćie/ Tá ćię chowa przy żywoćie *BierEz* M3v; *Dzyęku* bogaczu odzieniu/ Iżeŕ prze nie w tákim czćieniu *BierEz* P, Sv; *Prot* B.

Ze zdaniem dopełnieniowym [że (3), iż (1)] (4): *BierEz* P; *Dzekuy* radze zecz v imuyá *Wielkey* *praczy* *RejKup* y4v; nie ták vŕkárzáć ŕye/ kiedy nam co zginie/ Iáko dzyękowác trzeba/ że wđdam co zoŕtáło *KochTr* 24; *Pokryeŕs* *dudki* w gębę/ czyniac teŕ poŕtáwę Ześ przegrał: [...] więćci teŕ doŕiágl pięŕciá gęby/ Ze z nięy *dudki* wypády: dzyęku y że nie zęby [!]. *KochFr* 100.

a. *Składać dzyękczyenie Bogu, ŕwięty, boŕkom, zanosić modŕy dzyękczyenne; confiteri* *BartBydg*, *Vulg; gratias agere* *PolAnt*, *Vulg; gratias habere* *PolAnt; gratari, gratulari* *Cn* (559) : *PatKaz II* 81; *BartBydg* 215b; *SeklKat* C2, C2v; *KrowObr* 191v; *BibRadz I* *4v; *SkarŻyw* 173; *ArtKanc*

Allv; *GrabowSet* N2v, X3; Dziękował (Pan Iezus) przed rozdawaniem wczniom świętych táiemnic/ ábychmy y my dziękowáli. *LatHar* 58, Aaa6; We wšzytkim dziękuycie [*In omnibus gratias agite*]. ábowiem tá ieft wola Boża przez Chriřtuřá IEřuřá ku wam wšzytkim. *WujNT* 1.*Thess* 5/18.

dziękować komu, czemu [w tym: komu z czego (11), komu, czemu za co (81), komu z czego za co (1)] (489): *BierRaj* 19, 22 [2 r.]; *OpecŻyw* 14, 19v, 68, 68v, [162]v (8); *PatKaz III* 142v; *BielŻyw* 149; *WróbŻořt* B6, P5; *RejPs* 42v, 63v, 98v, 141v, 146 (7); *SeklWyzn* c3v; *RejJóz* C4 [2 r.], P7v, P8v; *SeklKat* C3v, C4, D2 [2 r.], E4, S, S3v [2 r.]; *RejKup* p4, p4v; *MurzNT* I3v, *Matth* 11/25, *Luc* 10/21, 18/11; *BielKom* G6v; *GliczKsiqż* C3v; Zámýka teź w łobyie nápomínánie/ ábychmy będąc wdzyęczni they łáiki Páńłkyey/ iemu vřtáwicznie dzyękowáli *LubPs* P4v, Cv, F3, H4v *marg*, P6 *marg*, gg4; *KrowObr* 142, 179; *Leop Ps* 146 *arg*, *Sap* 18/2, 2.*Mach* 1/11, 1.*Tim* 1/12; *BibRadz* 1.*Tim* 1/12; *OrzRozm* N; Boże wřzelkiego pociefzenia/ dzyękuię tobie/ ižeř Syná řwego [...] mnie obiáwił *BielKron* 224v; *SienLek* 12; *RejAp* 97v; *HistRzym* 123v; A ieden z nich obaczywřzy tho iź ieft oczýscion/ wrocił řie ieřth ná zad z wielkim głóřem/ á dawał chwałę Pánu Bogu: á vpadřzy na oblicze řwoie v nog iego/ dzyękował ieřt iemu [*cius gratias agens Vulg Luc* 17/16] *RejPos* 212v, 34, 150 [2 r.], 152, [154], 199v (23); *BialKat* 233v; *KuczbKat* 190, 345; *RejZwierc* 32v, 74, 102v, 139, 199; *WujJud* 188v; *RejPosWstaw* 21 v; dzyękuię [*Et gratiam habeo*] onemu ktory mię zmacnia w Chriřtu Ieřuřie *BudNT* 1.*Tim* 1/12; *CzechRozm* 3; *KarnNap* B2, D3v, D4, D4v; któřemu Ieřczce iá będę z rádořciá dzyękował/ Ze mię záchował. *KochPs* 63, 64, 83, 98, 152, 179 (7); Dziękuiem tobie Pánie/ iřz řkładáiąc z řiebie tę řzátę ciáła tego řmiertelnego/ złożyć teřz zniá grzech mořem. *SkarŻyw* 207, 196, 337, 429, 532, 536 (8); *NiemObr* 104, 111, 143; *KochMarsz* 154; Dziękuymyř miłóřci iego/ že od Dyablá złego/ wyiáł nas w řwey mocy *ArtKanc* B6v, B17v, F19v, K17v, N8v, N9v (10); *KmitaPs* A2; Zá co my tobie/ O Boże nářz wiecznie/ Wdźięczni řye řtáwiem: [...] Myř dzyękuięc Chwałę ponieřiem *ZawJeřt* 19; *GrabowSet* B4v, F4, K4, P2v [2 r.], P3 [3 r.] (12); *KochFrag* 20; *LatHar* 26 [4 r.], 27 [6 r.], 40, 42, 69 (36); Oycze/ dzyękuię tobie [*gratias ago tibi*] žeř mię wyřłuchał. *WujNT* *Ioann* 11/41, *przedm* 28, *Matth* 11/25, *Luc* 10/21, 17/16, 18/11 (9); *SiebRozmyřl* B3, B3v, B4, C, C3v (11); *KlonKr* E3v; wchodźcie [...] do páłacu iego z řpiewániem/ y dzyękuycie mu [*confitemini illi Vulg Ps* 99/4]; chwálcie imię iego/ bo řłodki ieřt Pan. *SkarKaz* 39b; Dziękuiem y Ianowi/ iř nam ten řkarb/ w człowieczeńřtwie y podłóřci Ieřuřowej zákopány/ vkazał *SkarKaz* 516b, 206b, 315b; *CiekPotr* 62, 63; *CzahTr* B2v, K4; *PaxLiz* E2; *SapEpit* B3. Cf *dziękować komu o kogo za co; komu przez kogo*, »dziękować Bogu«.

dziękować komu o kogo za co (1): Dziękuię Bogu memu záwřdy o was/ zá łákkę Bożą [*gratias ago Deo meo semper pro vobis in gratia Dei*] dáńá wam w Chriřtu Ieřuřie. *BudNT* 1.*Cor* 1/4.

dziękować komu przez kogo [= za czyimř pořrednictwem] (2): *Leop* YY4v; Dziękuię Bogu przez Ieřuřá Chriřtá (*Gratias habeo Deo per Iesum Christum*) *BudNT* *Rom* 7/25.

dziękować z czego (39), *z kogo* (2): *BierEz* A3v [2 r.]; *OpecŻyw* 64, 68v, 169v; y řercze yego páłalo goráczozřczyá ku bogu dzyákuyáč zóřzlepyenya řwego tak dlugo aze ogládal řzwytálořcz wřzego řzwyata *PatKaz II* 62; othořz [*anioły*] yá dzyřz wzyuoczye řzwytáthey anny pozdrauyaly [...] dzyákuyáč s nyey bogu wřzechmocznemu *PatKaz II* 75; *PatKaz III* 142, 142v, 153; *BielŻyw* 149; *GlabGad* P8v; *RejJóz* C4; *SeklKat* E4, F2v; *MurzHist* Ov; W iego řpráwie záwřdy chcę řtále trwáć/

A dziękować z dobrodziejstwá wżego *BielKom* Gv; *LubPs* N6; Słyżąc to Abráám/ wczynił ofiárę Pánu Bogu dziękując s tey łáiki wielkiew. *BielKron* 11v, 15, 87v, 97, 97v, 245 (9); *SienLek* 12; *RejAp* 135; *HistRzym* 128v; ábychmy tobie równie ze wżytkiego dziękowáli/ iáko Pánu swoiemu. *RejPos* 307; *HistLan* E2; *RejZwierc* 139v; *WujJud* 242; *SkarJedn* A6v; *KochPs* 46; *NiemObr* 17; *ArtKanc* T5, T11; *KochFrag* 20. Cf Ze zdaniem dopełnienowym.

dziękować za co (223): *BierRaj* 22; *OpecŻyw* 193; *RejPs* 23, 42v, 94v, 150, 222v; *RejJóz* A5, B7, C4, Lv, P5v (6); *SeklKat* D2 [2 r.], S; *RejKup* p4v [2 r.], r4, aa4, ee2v [2 r.], ee5 [2 r.]; *MurzNT* 13v; *MurzNTSekl* A2; *BielKom* G5v, G6v; *LubPs* Cv, H4v marg, P6 marg, T3, eev marg, gg4; *KrowObr* Bv [2 r.], 179, 191v; *Leop Ps* 29 arg, 146 arg; *BibRadz* I *4; *OrzRozm* L3v, N; Spiewáli tedy Delborá y Bárách pieśni swoie ku czći a chwale Bożey/ dziękując zá wżpomózenie wielkie. *BielKron* 49v, 51, 89v, 147v, 418v, 422v (7); *Mącz* 203a; *OrzQuin* A4v, O2v, X4v marg; *RejAp* 97v, 156, Ff4v, [Ff5]v; *GórnDworz* R7v; *RejPos* 46v, 211v, 215v, 220v, 305v; *KuczbKat* 190, 410; *RejZwierc* 74, 102v; *WujJud* B; *RejPosWstaw* 21v, [143²]; *CzechRozm* 3, 213, 219; *KarnNap* C2, D4v; Dziękuymy zá ty dáry/ prożąc y modłąc sie/ áby ták iáko Grekowie y Ormiánie iednofię z Kościołem Rzymńkim ftali *SkarJedn* 313, 270; *Oczko* 23, 31; *SkarŻyw* 1, 26, 69, 87, 126 (15); *CzechEp* 49, 66; *NiemObr* 104; *KochMarsz* 154; *ArtKanc* D10v, E15, K17v, N9v; *ActReg* 57, 77; *GrabowSet* B4v, K4; Tu wżyścy pokłękńawży/ krotko zá mękę Páńfką dziękuia. *LatHar* 714, 26, 27 [4 r.], 42, 48, 66 (24); *WujNT* 307, 447, 667, *Eph* 5/20, *Philipp* 1/3 (9); *SiebRozmysł* B3, B3v, C, C3v, D3v (8); *KlonKr* E3v; Iá fię też tą ofobą chlebá/ ták podłym odżienim twoim y poštáwá niłką twoia/ [...] nie gorżę/ ále bárzo zá nię [dzieciátku] dziękuie. *SkarKaz* 160b, 156a, 351b, 487b, 513b, 634b; *CiekPotr* 62, 63; *CzahTr* K4; *PaxLiz* E; *SkarKazSej* 692b, 693a; *SkorWinsz* A3; *SapEpit* B3. Cf *dziękować komu o kogo za co, Ze zdaniem, »dziękować za dobrodziejstwa«.*

dziękować za kogo [= na czyją intencję] (18): *Leop* 1.Thess 1/2; *BibRadz* 1.Thess 1/2; *OrzQuin* I4v, K [3 r.]; *RejPos* [290]v; *CzechRozm* 145; *ModrzBaz* [38]v; *SkarŻyw* 337; *NiemObr* 89; Nie przełstawam dziękuwać zá was [non cesso gratias agens pro vobis] *WujNT Eph* 1/16, *Rom* 1/8, *1.Cor* 1/4, *1.Thess* 1/2, *2.Thess* 1/3, 2/13; *SkarKaz* 581a.

dziękować czym (6): *OpecŻyw* 56; Pálm ma w łobie słowá Chryftowe ile człowiek do Bogá oycá/ ktoremi dziękuie zá fwe łkrzełlenie. *Leop Ps* 29 arg; *SkarŻyw* 1; *ReszPrz* 92. Cf »dziękować dziękami«, »usty dziękować«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikami: za to (14), z tego (1); iż(e) (86), że (68), co (2)] (157): *OpecŻyw* 19v, 53, 56, 68, 88, [162]v; *PatKaz II* 75, 81; *WróbŻółt* B6, P5; *RejPs* 80, 170v; *SeklWyzn* Fv [2 r.]; *RejJóz* P7v; *SeklKat* A5, C3v, C4, S3v; *RejKup* p4, r4v, í3; *MurzNT Matth* 11/25, *Luc* 10/21, 18/11; *KromRozm II* p2v; *BielKom* G6; *GliczKsiąż* C3v, C7v; Pyofńká piąta oney śwýętey pániey Anny [...] w ktorey dziękuie/ iż z nieplodney pan Bog wdzyęcżne iey potomłstwo dáć raczył. *LubPs* hh2; *KrowObr* A3v, C, 119, 180, 220; *RejWiz* 73v, 177; *Leop Sap* 18/2, *1.Mach* 13/51, *1.Tim* 1/12; *RejFig* Bb7v; *BibRadz* 1.Esdr 2 arg, *Tim* 1/12; *OrzRozm* D, L3; *BielKron* 15, 74, 86v, 114, 157 (8); *OrzQuin* L2, X4v; *Prot* A4v; *RejAp* 156; *HistRzym* 123v; *RejPos* 34, 152, [154], 199v, 200v (10); Słufżnie tedy moc Páńfką wyznawiając/ y dziękuwać iemu mamy/ przodkiem zá tho: że nas záchował w łpánium od rozmaitych przygód *BialKat* 233v, 233v, 353v; *GrzegŚm* 9;

RejZwierc 172v, 265v; *WujJud* A8; *BudNT* 1.*Tim* 1/12; *StryjWjaz* B4; *KarnNap* B2, D4; Iáko Bogu wiecznemu/ Iełzcie iá mam dżiękowáć/ Ze mię raczył záchowáć. *KochPs* 64, 63, 83; *SkarŻyw* 3, 126 [2 r.], 135, 193, 201 (11); *NiemObr* 26, 143; *KochTarn* 77; *ArtKanc* B6v, B17v, F4v, F19v, T5v; *KmitaPsal* A2; *PaprUp* H4v; *ActReg* 56; *GórnTroas* 23; Iákoż y zá to pokornie dżiękuię/ Co/ z twej pilności/ każdy dżień náyduię *GrabowSet* X3v, P2v [2 r.], P3 [2 r.], R4v [2 r.], S4, X3v; *LatHar* 26 [3 r.], 27 [2 r.], 69, 224, 227 (16); *WujNT* *Matth* 11/25, *Luc* 10/21, s. 704, *Luc* 18/11, *Ioann* 11/41 (16); *SiebRozmyśl* B4, E2, E3v; Dżiękuię Pánie žem nie iełt drapieźnikiem. *SkarKaz* 351b; Boże day fię ták wżytkim modlić: dżiękuię žem nie iełt cudzołożnik. *SkarKaz* 351b, 351b [2 r.], 516b [2 r.]; *GosłCast* 65; *PaxLiz* E3.

W charakterystycznych połączeniach: dżiękować barzo (3), (2), *w uniżonym duchu, gorąco* (2), *nabożnie, co najpilniej* (2), *niewymownie, osobliwie, pilnie (z pilnościami)* (4), *pokornie* (6), *bez przestanku* (3), *z radości (w radości)* (4), *społecznie, szcyrze, z umysłu, uniżenie, uprzejmie, ustawicznie* (3), *wdzięcznie, wiecznie* (4), *wielce (wielmi)* (4), *wiernie, zawsze (zawždy)* (6).

Zwroty: »dżiękować Bogu (a. Panu Bogu, Bogu Ojcu, Panu), bogom« = gratias agere Deo (a. Domino) Vulg [szyk zmienny] (273 : 2): LibLeg 4/26; *BierEz* A3v [2 r.]; Vczłie krześcianinije z námnieyffé rzecży bogu milému dżiękowatz. *OpecŻyw* 64, 9v, 12, 14, 15, 21 (11); *PatKaz II* 75, 81; *PatKaz III* 142, 142v, 153; iełt mi fie fyn narodził [...] á bogom dziekuię *BielŻyw* 87; *GlabGad* P8v; *RejPs* 23, 80, 94v, 95, 170v, 222v; *SeklWyzn* Fv [2 r.]; *RejJóz* A5, B7, Lv, P5v; *SeklKat* A5, F2v, G2, S, V2v, Yv; *RejKup* r4, r4v, f3; *MurzHist* A4, H4v, Ov, O3; *MurzNT* *Sekl* A2; *KromRozm II* p2v; *BielKom* G5v, G6; *GliczKsięż* C7v; rozmáicie zá rozmáite dobrodzyeyftwá Pánu dzyękowáć mamy *LubPs* ff4v, N6, T3, X4, Y4, eev marg; *KrowObr* A3v, Bv [2 r.], C, 62, 119 (12); *RejWiz* 73v, 177; *Leop* 1.*Mach* 13/51, 2.*Mach* 1 arg, *Ioann* 6/23, 1.*Thess* 1/2, YY4v; *RejFig* Bb7v; *BibRadz* I *4, 1.*Esdr* 2 arg, 323v marg, *Ps* 144 arg, *Iudith* 8/14, 1.*Thess* 1/2; *OrzRozm* D, L3, L3v; *BielKron* 15 [2 r.], 51, 74, 86v, 87v (21); *Mącz* 119a, 149b, 203a; *OrzQuin* A4v, I4v K [3 r.], L2, O2v, X4v [2 r.]; *Prot* A4v; Tego wżytkiego w potrzebie vżywáiac/ Pánu Bogu dżiękuy *SienLek* a4v, 164; *RejAp* 135, 156 [2 r.], Ff4v, [Ff5]v; *GórnDworz* R7v; *HistRzym* 46v, 123v, 128v, 132; *RejPos* 13v, 46v, 53v, [290]v, 305v, 307; *BiałKat* 233v, 353v; *GrzegŚm* A2, 9; *HistLan* E2; *KuczbKat* 35, 410; *RejZwierc* 139v, 172v, [203], 265v; *WujJud* A8, B, 94, 242; *RejPosWstaw* [143²]; *BudBib* 2.*Esdr* 12/46; *MycPrz* II C3v; *Strum* H4v; *BiałKaz* Cv; *BudNT* *Rom* 7/25, *Philem* 1/4; *StryjWjaz* B4; *CzechRozm* 145, 219; *KarnNap* C2; *SkarJedn* A6v, 269; *Oczko* 23, 31; *KochPs* 20, 46; *SkarŻyw* 3, 26, 87, 126, 178 (27); y íam pan Chriřtus/ dżiękuiác Bogu oycu íwemu/ twierdzi *CzechEp* 69, 66, 87, 161; *NiemObr* 17, 26, 89 [2 r.]; *ReszPrz* 92; *BielSjem* 33; *KochTarn* 77; *ArtKanc* D10v, E15, T5v, T11; *PaprUp* H4v; *ActReg* 56, 57, 77; *GórnTroas* 23, 45; *LatHar* 4, 48, 66, 94, 199 (10); Dla tego y my dżiękuiemy Bogu bez przeřtánku *WujNT* 1.*Thess* 2/13, s. 232, 447, *Ioann* 6/23, *Act* 27/35, *Rom* 1/8 (34); *SkarKaz* 2b, 156a, 351b [2 r.], 487b, 513b, 516b; *GosłCast* 65; *PaxLiz* E, E3; *SkarKazSej* 692b, 693a; *SkorWinsz* A3.

»dżiękować za dobrodziejstwa (a. dobra, dobroci), z dobrodziejstwa (u. dobroci)« [w tym; komu (37)] [szyk zmienny] (45 : 4): *BierRaj* 19; *BielŻyw* 149; *RejPs* 63v, 141v, 146, 162, 171v, 209v; *SeklWyzn* c3v; abyřmy [...] dżiękowali íemu ze wżyřtkich dobroci íego/ iako panu namiłosciwřzemu

SeklKat. E4, F2v, lv; *RejKup* d2v; *LubPs* F3, N6, X4, Y4, aa2 marg, ff4v; *KrowObr* 62, 150, 189v; *BibRadz* 323v marg, *Ps* 144 arg; *BielKron* 89v; *RejAp* 54v; *RejPos* 150, [203], 207, 215, 216 [2 r.], 220v marg; *RejZwierc* 199; *WujJud* 188v; niech [...] Páná Bogá chwali/ a zá dobrodzieyftwá/ w które ząwždy nam iest hoyny/ przez przeftánku dziękuie. *Oczko* [40]v; *KochPs* 104; *SkarŻyw* 283; *CzechEp* 288; *ArtKanc* N8v, T4v; *LatHar* 32, 40, 71, 243, 569; *WujNT przedm* 28; *SkarKaz* 315b; Zá te moy Pánie wielkie dobrodzieyftwá tobie/ Dziękuie vniżenie *CzahTr* B2v.

»[komu] dziękowác dziękami« (1): Przetóž temu [Bogu] dziękuemy dziękami wiecznémi *KochPs* 98.

»spokojnym (a. wdzięcznym, wszystkim) sercem, z serca całego (a. ochotnego) dziękowác« [w tym: komu (4), za co (2)] [szyk zmienny] (3 : 2): *OpecŻyw* 56; Zá to wdzięcznym sercem dziękuie/ vftá ná chwale Bogá twego/ [...] otwarzáy. *SkarŻyw* 1; *ReszPrz* 92; *RAno* wftawfzy ze fnu fwego každy z sercá ochotnego/ dziękuie Pánu wfzechmocnemu/ ftworzycielowi náfzemu/ że raczył być ná pomocy/ nam grzeźnym tey przeźley nocy *ArtKanc* T5v; vpadam nędzna grzeźnicá/ ná oblicze fwoie/ dziękuie z całego sercá fwego zá tak wielką łáfkę y okrutną mękę. *SiebRozmyśl* C.

»usty [za co] dziękowác« (1): ábyś [...] vraczenie to Pánfkie/ y niezmierną łáfkę naboźnie sercem vważał/ vfty zálie vprzeymie z pilnoścíá zá nie dziękował. *LatHar* 324.

Szeregi: »dziękowác a błogofławíc« (1): Ale dzyękuie á błogofław vftawicźnie Páná fwego *RejPos* 223v.

»(ani) dziękowác a (i, albo) (nie) chwalić (a. chwałę dawać« [szyk 4 : 3] (7): *OpecŻyw* 12; obchodzili fwiętho Sobbotnie: dziękuie á chwalać páná Bogá [sabbatum agebant, benedicentes Dominum] *Leop 2.Mach* 8/27; *MurzNT Matth* 14/19; Poczyna fie rokazanie pobudzaiące [...] ku wyznawányu dobrodzieyftw iego/ zá ktore vftawicźnye Páná chwalic á iemu dzyękowác mamy. *LubPs* H4v marg; *RejPos* 150; *KuczbKat* 345; *WujNT Rom* 1/21.

»dziękowác a modlic się« (1): ktorzi biorą/ áby vznawáli dobrodzieyftwá Boże/ dziękowáli [gratias agentes] á vftawicźnie się modlili/ tak zá się/ iáko też y zá dobrodzieie fwe. *ModrzBaz* [38]v.

»prosić albo dziękowác« (1): ze pan Bog przikazał abyfmy go proffili albo mu dziękowáli [...] mowiac [...] wziway mię czafu fmetku wyrwę cie/ ati mię będzie chwalił *SeklKat* S.

»ani wysławiac ani dziękowác« (1): Iest też zárazon ięzyk twoy/ iz áni wyflawiac/ áni mu dzyękowác vmiełz zá dobrodzyeyftwo fwięte iego. *RejPos* 207.

W przen (1) : záftalem/ moy Bo že/ W cále to/ zá co dziękowác nie może Nie tylko moy lecz ięzyk wymownego *GrabowSet* I.

2. *Zrzekáć się, rezygnowác, ustępowác, odmawiac, grzecznie się wymawiac* (9) : *BielKron* 442; (marg) *Biłkupftwá* przyiać niechciał/ y kazaniem fie wymawiał. (-). Y gdy mu fam Papielz ná głowę Infulę kładł/ [...] zložyl iá z głowy/ przed nim/ dziękuie á mowiac: Oycze S. czci tey ná mię niekładz *SkarŻyw* 462.

dziękowác komu (3): (-) Poidźze femną teraz ná obyad. (-) Dzyękuieć. Zoftáne tu z bráciá. *KromRozm III* Q4; *RejZwierc* 27v; powiedziála mi iz mię chce ná vrząd przełozyc. Dziękowałem iey/ á prosil izby mi dála málo odpoczynać *BielKron* 458v.

dziękować z czego (2): *RejZwierz* A5v; chciał nam dać [król] na wiare inżezgo korzenia co trzebá/ [...] Nálz potym łtárfzy dziękuwał s tego/ á powiedział iż nie trzebá *BielKron* 454.

Przysłowie: Dzyękuie vbogi z bedł/ nálz pánie Prywacie/ Nie terazby łie leczyć/ gdy bárzo łtékacie. *RejZwierz* A5v.

Iron (2): Dziekuiem iuż kiedy chcesz Y bes nálz tu łdechnąć mozes. [...] Nietrzeba nálz wkmotry profyć. Bo będzie pewnie bączymy Pырwey pogrzeb nyzly chrczyny. *RejKup* g2.

dziękować za co (1): gdyby nieczyłtości ná nas zołtály/ á tylo záłłonione á nie zmázáne w nas były? Dziękuieć zá taką czyłtość. *SkarKaz* 348b.

3. Potwierdzać, kwitować odbiór należności; zrzekać się pretensji, roszczeń do czego (23) :

dziękować z czego (21): a tak ya Andrzi Gvlyk dzyękuje: swy czyełczy która namyę przłtoi łzyełztha slotych polłky *ZapKościer* 1582/31. Cf »dziękować przed prawem«, »dziękować z zupełnej zapłaty«.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): a tak czy opyekunowye tym łpołzobem dzyękuje: yłz y włáłzny oczyecz ty łzyeroty łako Marczyn palubyczłki wybrał swoye oyczłte y maczerzłte: ot brata swego *ZapKościer* 1586/67v.

Zwroty: »dziękować przed prawem« [to tym: komu (1), z czego (2)] (3): slachetny Pan Grzegorz wáłzorłky dzyękuje Pany bratowy plonyę wáłzorłky przet prawyem nálzym: spatku *ZapKościer* 1584/52; Gdżę dzyękuje przet prawyem nálzym Całper Wiczlyńky [...] supelny przidaczy [= wiana] tak zoyczłtego y smaczerzłtego na wyęki nyęmanowacz *ZapKościer* 1585/51, 1586/67v.

»dziękować z zupełnej (a. dobrej) zapłaty« [w tym: komu (13), komu za co (1)] [szyk zmienny] (18): Sliachetny Piotr Telieński alias mądry podnioswszi Pięniądze za dom łak w pierwszym zapłie łię waruie zupełnie od Vtćiwego łana Kurka [...] gdzie iemu wyzei pisany Pán Telieński dzyękuie z dobrej a zupełnej zapłaty *ZapKościer* 1581/24v; slachetny pan Tomáłz záłkoczynłky: dzyekuje supelny zapłaty zoyczłtego y łze włzytkego wyedle vgodi przyaczyełłky *ZapKościer* 1585/55; łmyęnya yego [...] za łzummyę 7 łzyeth m. y za dzyełzyecz Grziwyen: Za ktorę dzyękuje łan Gółztomłky: bratu swemu wáłtynowy łzvpelny zapłaty *ZapKościer* 1585/58v, 1580/9v, 1582/26, 1583/36, 37, 1585/56 (18).

Formacje współrdzenne: podziękować, wydziękować się.

Cf **DZIĘKOWANIE**